

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Sectio IV. An aliqua narratione constet aurum hac arte factum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

SECTIO IV.

An aliqua narratione constet aurum hac arte factum?

VLLVM aduersarij fortius telum intorquent, quam ab experientia, cur igitur, inquit, nullus hactenus effectum consecutus? cur omnes oleum & operam perdidere? nonne moraliter hinc colligimus, id esse impossibilis annumerandum 2. quia, quaecumque adferuntur experientia, nituntur testimonijs ipsorum chymicorum, quibus minimè credendum: tum quod in causa propria, tum quod mendicitas & paupertas fidem detrahat, tum quod spe fascinati & imaginationis vehementi apprehensione, putat esse aurum, quod non est, vt ait pontifex Ioannes 22. a. 3. quia possunt esse operationes, vel fraudulentæ & deceptoræ, vt fuit Bragadini Veneti Alchimia: qui in Bauaria supplicio affectus anno 1591. coram omnibus imposturam suam confessus fuit: se ex auri ramentis pulueribusque quos mixtos carbonario pulueri habebat, aurum suum liquasse. Quare cauendum ne lectorem decipiat deceptus ipse Villamontius, pertinaciter defendens, verã fuisse & sinceram Anton. Bragadini Chrysopœiam: cum enim illa scriberet, nondum dies fraudem huius Ciprij plani aperuerat. Vide qua de illo Villamontius itinerarij lib. 3. c. 28. vel possunt esse prodigiosa, dæmone faciente. 4. quia hanc artem nemo vnquam calluit: quod patet, eò quod nemo se vnquam dixit vltimum eius effectum consecutum: nemo etiam verbis vel scriptis eam alios docere potuit. His illi pugnant.

Sit conclusio. De facto aliquos hac arte

A verum aurum fecisse, videtur esse valde credibile.

Probo, quia tot ea de re narrationes sunt diuersorum, vt videatur procacis animi & perfrictæ frontis, nulli credere. adscribam quæ nunc mihi ad magnam. Cælius Rhodiginus auctor est, b suo tempore in Gallia quendam ex infima plebe hominem, mirè sagacem, modum excogitasse, quo chrysulcæ & quæ vi, ex metallo quolibet aurum fecerneret: & addit tales artifices vocari Chrysoplintas, officinam verò Chrysophisum. De Arnolde Villanouano referunt grauissimi Iurisconsulti, c cum

virgulas aureas chemica arte produxisse, quas omnium examini subiecerit in aula Pontificis, & ideo concludunt chemiam veram esse scientiam. Obijciunt, Arnoldum fuisse valdè suspectum familiaritatis cum dæmonibus: d & ideo vel dæmonem hoc verè fecisse, vel saltem verum aurum supposuisse. Respon.

has esse maliciofas coniecturas. Si suspectus Arnoldus, quomodo non in Romana curia, vbi assiduus erat, comprehensus, vt maleficus, & castigatus? mera autem coniectura est, dæmonem verum aurum supposuisse. Alij dicunt examini subiecerit, hoc est obtulisse: non verò quemquam veritatis periculum fecisse, primùm explicatio illa verbo non congruit, deinde quis credat illo offerente aurum ad examen, neminem Romæ periculum fecisse; ego verò, inde; quod non scribitur ab auctoribus illis falsum aurum deprehensum; probabilius crediderim experientiam Arnolde suffragatam. Sanè id confirmat quod de ipsius cum Raymundo Lullo concertatione auctor Theatri humanæ vitæ tradidit, Raymundum hunc Balearicum, hominem acutissimum, multis rationibus demonstrasse Villanouano artis huius

D

E

libro 11. cap. 13. lo. And. in additū ad Specu. titu. de crimin. falsi. Old. cōli. 74. de sortil. Abb. in c. ex tuarū de sortil. & ibid. Bald. Ioa. Platean. in l. 1. C. de argenti. prec. quod in thes. infer. libr. 10. d Penna. Com. 36. ad 2. p. Direct. Eymerci 9. 11.

vol. 20. lib. 3.

ἀδυναμίαν, tum Arnoldum disputandi
 pertasum; quin potius, inquit, te sensu
 craftinā conuincam die: quæcum illu-
 xisset, metamorphosim illi oculatā ex-
 hibuit fide: qua ille motus, hanc ipse ar-
 tem amplexus, multa de eadem scripsit
 ὀπυκula, ante annos ferè 250. De hoc
 Lullo scribit quidam nostri temporis
 medicus: non alchimista, f. Hunc
 ego inquirendo comperio apud Anglos, re-
 quidem vera præstitisse, quod suis libris
 profretur: & in arce Londini, iussu Regis
 probatissimum aurum confecisse: mihique ge-
 nus nummi ostensum est, quod adhuc appel-
 lant Nobile Raymundi, auri scilicet puri &
 obryzi, sionneque indicatura. Idem au-
 ctor Thesauri, hoc etiam narrat de
 Bernardo Treuisano; eum cum initio
 frustra magnas opes in hac Chryso-
 plyntica prodegisset, tandem accura-
 tior studio consecutum, vt bien-
 nio artem in opus, spem in rem, dedu-
 ceret. Hieron. Cardanus testatur, g
 Antonium pharmacopolam Taruili-
 num, coram And. Gritto Duce, & præ-
 cipuis patricijs Venetis, argentum viuū
 in aurum commutasse, & eius operis
 quedam adhuc exstare vestigia. Hoc Iu-
 lius Scaliger, in contradictoria exerci-
 tatione, eludit potius, quàm dissoluit,
 dicens; si hoc verum aurum fuisset, Ve-
 netos eum fuisse Coacturos Reipublicæ
 operam hanc nauare, vel artificium in-
 dicare. Quis enim Scaligero indicauit,
 Taruifinum eis non indicasse? sanè cre-
 diderim Venetos, vel incerti euentus
 spem contempnissse, vel præstigijs effectū
 adscripsisse. Tu, Lector, ne idem sentias,
 accipe testimonium aliud eiusdem rei,
 vt in Cardani & Aragofij fide, hoc ex-
 perimentum stet. Guilielmus iste Ara-
 gofius, vir philosophiæ & medicinæ ap-
 primè peritus, studiorum causa degebat
 Patauij: semel, anno 1550. Venetias
 excurrit, & honoris causa Hectorem

A Aufonium, mathesis & medicinæ laude
 clarum, inuisit: ibi cum intra alia Al-
 chemicæ aurificæ mentio fieret, eam-
 que Guilielmus solidis, vt ipsi tum vi-
 debatur, argumentis subrueret: Au-
 sonius in sequentem diem conuentum in-
 dixit, eoque tres patricios Venetos, è nobi-
 lissima Corneliorum gente adductos: ex eo
 auro, quod Taruifinus spectantibus patribus,
 hoc est, celeriter, non magna interposita mo-
 ra, momento fecisset, confectos annulos spe-
 ctandos contrectandosque exhibere cura-
 uit. Ipse deinceps Aragofius Taruifinum excu-
 rrens, historiam facti didicit. Narrabat ille à
 Gallo quodam, Aragofio facie simillimo, do-
 mi sua per aliquot menses hospitaliter accep-
 to, eum se puluerem honorarij loco accepisse,
 sed vt eo tanquam arcano vteretur. Si verò
 non tam priuati commodi, quam publica fi-
 dei erga Rempublicam Venetam studio, eo
 C infcio, Venetias nauigasse, rem patribus indi-
 casse: specimen artis exhibuisse: priuatim quo-
 que in Corneliorum adibus non semel. Inter-
 ea verò Gallum illum in salutatis omnibus
 discesse, neque se quidquam de eo amplius
 rescire potuisse. h] Vides causam cur ve-
 neti non vrserint Taruifinum, & quàm
 inanis illa magni viri, sed sæpè iniqui
 Cardanomastigis, suspicio. Fortassis
 eadem arte apud Cedrenum ille frenum
 aureum consecrat, quod Anastasio
 Imperatori obtulit: sed videtur iste
 præstigiator potius fuisse quam Chy-
 mista, post primam operis huius editi-
 onem incidi in librum And. Libauij
 medici, qui p. 1. singularium, Syntaxi 11.
 de re metallura, plura testimonia retu-
 lit.

E Nunc ad obiectiones respondeamus.
 Ad primum; multos ego commemo-
 rau, quos non Chemici tantum, sed &
 medici & I. C. grauissimi testantur rem
 ipsam factam exhibuisse, Arnoldum,
 Lullum, Taruifinum. Et hodie nomi-
 nare possem, quos noui viros graues, in

dignitate

f. R. C. in
Nomen-
clarore in
signium
scip.

opere de
utilitat
li. de me
calis.

b Thesau
vita ho
su. Omit
to quod
de se si-
milia Fe-
nelius te-
stetur. lib.
de abd.
ter. cauf.

dignitate positos, & Deum timentes; qui de se ipsis idem profitentur. Quos mentiri, vel imposturis, aut præstigijs, aut dæmoniis artibus uti, nunquam in animum meum possim inducere: & sint iniurijs viris honestissimis, qui queat id suspicari. Ad 2. dico. Põt. loqui de gregalibus, siue fece illa Chemicorum, qui lucrum captant, & auiditate pecuniæ in præceptis ruunt: non de ijs qui honestam inde rerum naturæ cognitionem dumtaxat petunt. Nec verum est, nullos nisi mendicos vel pauperes huic studio incumbere; quod Principes viri multi non fugiunt, nec etiam paupertas omnino à testimonio arceat: sed tantum; quàm vilitas aut vitiositas vitæ dehonestat. Phocion pauper erat: plus illi tamè iniurato, quam iurato Paridi credidisse Testimoniū in propria causa rejicitur, sed hic testimonium dixere scriptores, qui non erant Alchimistæ. acceperant illi quidè hoc ab Alchimistis. sed alchimici dicta sua, factis probarant. Nec sanè domesticum testimonium, ut nec alia alias inidonea, rejiciuntur, quando aliunde testimonia habere non queunt. *b* Et quæso, vnde hic initium historiæ haberi potuit, nisi ex ipsorum artificū dictis & relatione? Ad 3. posse aliquando esse tales, & fuisse: hinc tamen non sequi, nullas non fuisse tales. Ad 4. multos hanc artem verbis scriptisque prodidisse, & hodie eam tenere & alios docere, si qui contingant in praxi errores, nihil mirum: quia facillè peccatur in ijs, quæ ab ignis operatione dependent. Nec vllius artificis est, in ijs, quæ ab aëciuitate extrinseci agentis naturalis pendent, securum semper effectū spondere. Nec vlla quoque ars alia, in qua quis mente sana perfectionis vltimum apicem se consecutum asseueret. semper aliquid discendum superest: neque

A hoc huic arti peculiare, quod opponitur.

QVAESTIO II.

An Chrysopeia habenda ex numero artium ingenuarum, an mechanicis annumeranda?

B Acilis est decisio, nihil in ea mechanicum esse præter ipsam operationem, & ignariam illam applicationem: Theoricam verò siue speculationem artis ipsius physiologia, in remotissimis latebris latentem, æque ingenuam, æque scientificam esse natura sua, quæ sit physica: cuius est portio non ignobilis: aut medicina, cui subseruit & ancillatur: eoque nomine acroamaticis & epopticis disciplinis annumerandum. Si verò consideres ipsos Alchimistas, quidam illorum meri sunt mechanici, & flatu rarij, ac cinifiones: quidam verò philosophorum nomen honestum in primis ac laudabile, iure suo sibi vendicant. Etsi enim omnis Alchimista ingenio simul ac manu, utatur: tamen id omni mechanico artificio communit est, & manus præcipuam operis partem in illis vendicat: qui, principia causasque artis ignorantes, nec certum in rebus præparandis vsum, iuxta præcepta congrua & scientifica adhibentes, tempus & carbones absumunt; fuliginosi itaque & merè mechanici dicendi sunt. Sed qui in oleis, & aquis, & gummis, & auro extrahendo, causas & præcepta artis norunt: quibus freti effectum sibi pollicentur: si, etsi manum ingenio, & operationem speculationi adiungant: non mechanici, sed philosophi dicendi: operatio enim illa, & manuum auxiliū, accidentaria sunt scientiæ: ut in medico, & chirurgo satis est manifestum.

C

D

E

K

QVAE

*b. Pet. Ge
rat. sing.
300. Hip.
vol. sing.
71.*

he
e ho
Omir
quod
e si
ia Fe
ius to
ur lib
abd.
caul.